Kościoły chrześcijańskie zrzeszone w Polskiej Radzie Ekumenicznej

Informator krakowski

Redakcja: Maria Poniewierska

Kraków 2006

Wstęp

Inicjatywa opracowania niniejszego informatora powstała na jednym z posiedzeń Oddziału Krakowskiego Polskiej Rady Ekumenicznej jako odpowiedź na apel organizatorów III Europejskiego Zjazdu Ekumenicznego, który ma się odbyć we wrześniu 2007 roku w Sibiu (Rumunia). W ramach przygotowań do tego wydarzenia współorganizujące to wydarzenie Konferencja Kościołów Europy i Rada Konferencji Episkopatów Europy zwróciły się do Kościołów członkowskich i diecezji rzymskokatolickich w Europie o wsparcie kolejnego etapu dążenia do jedności przez inicjatywy lokalne w roku 2006/07, zwłaszcza w ramach Tygodnia Ekumenicznego ’07, które miałyby na celu większe zbliżenie, wzajemne poznanie wiernych chrześcijan różnych wyznań. Wydawało się, że wspólne opracowanie i wydanie w jednej broszurze podstawowych informacji przygotowanych przez poszczególne Kościoły działające w Krakowie oraz zaprezentowanie jej podczas Tygodnia Modlitw o Jedność Kościoła może służyć temu celowi.

Polska Rada Ekumeniczna (PRE) jest społecznością Kościołów chrześcijańskich w niej zrzeszonych, działających na obszarze Państwa Polskiego. Rada otrzymała strukturę organizacyjną w listopadzie 1946 roku. Jej głównym zadaniem było wówczas niesienie pomocy Kościołom członkowskim przy budowie od podstaw ich struktur organizacyjnych, nawiązanie więzi ekumenicznych z Kościołami chrześcijańskimi w Europie, w szczególności z Kościołami skandynawskimi, oraz koordynacja pomocy charytatywnej niesionej Polsce przez międzynarodowe organizacje chrześcijańskie i Kościoły z Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych. Dialog z Kościołem rzymskokatolickim Polska Rada Ekumeniczna nawiązała w 1974 roku. Prowadzony jest on w ramach pracy Komisji Dialogu. Koncentruje się na sprawach duszpasterskich. Po wypracowaniu wspólnej deklaracji o uznaniu chrztu, pracuje nad wspólnym opracowaniem dotyczącym małżeństw o różnej przynależności wyznaniowej. Do Polskiej Rady Ekumenicznej należą następujące Kościoły:

1. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny

2. Kościół Ewangelicko-Augsburski

3. Kościół Ewangelicko-Reformowany

4. Kościół Ewangelicko-Metodystyczny

5. Kościół Chrześcijan Baptystów

6. Kościół Polskokatolicki

7. Kościół Starokatolicki Mariawitów

W ramach struktur Rady działa 15 oddziałów regionalnych. Oddział w Krakowie zrzesza te Kościoły członkowskie, które mają tutaj swoje placówki. Spośród wymienionych wyżej brak w Krakowie tylko Kościoła Ewangelicko-Reformowanego, którego wierni korzystają z nabożeństw i możliwości kontaktu z własnym duszpasterzem w ramach parafii Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego.

W niniejszym opracowaniu każdy z Kościołów prezentuje sam siebie w sposób, który uważa za najwłaściwszy. Ograniczona została tylko objętość takiej prezentacji i zasugerowano parę punktów porządkujących i upodobniających do siebie poszczególne części publikacji: historia i doktryna, organizacja, obecność w Polsce, zwłaszcza w Krakowie i regionie, na koniec dane kontaktowe krakowskiej placówki danego Kościoła.
Po dyskusji postanowiono dołączyć także analogiczne dane dotyczące Kościoła Rzymskokatolickiego, który formalnie nie należy do PRE. Będąc w Polsce Kościołem większościowym, jest wprawdzie generalnie dobrze znany, a informacje na jego temat są dużo łatwiej dostępne niż wiadomości dotyczące innych wyznań, jednak umieszczenie podstawowych danych na jego temat, opracowanych według podobnego klucza może ułatwić uchwycenie podobieństw i różnic, a ponadto – służyć informacją o katolicyzmie wyznawcom innych Kościołów, którzy wezmą do rąk informator. Zresztą, w Krakowie przedstawiciel Archidiecezji Krakowskiej Kościoła Rzymskokatolickiego uczestniczy, w charakterze obserwatora, we wszystkich posiedzeniach Oddziału.

Ks. Łukasz Kamykowski

Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny

Prawosławie (z gr. ortodoksja) wywodzi się z kolebki chrześcijaństwa – Matki Kościołów Chrześcijańskich – Kościoła Jerozolimskiego, Kościoła Chrystusa i świętych Apostołów. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny jako niezależny Kościół prawosławny swymi korzeniami sięga misji św. Cyryla i Metodego na Morawach i w kraju Wiślan w IX wieku. Po likwidacji w Polsce metodiańskiego chrześcijaństwa w XII w., odrodził się w formie bizantyjsko-ruskiej w XIV w., wraz z przyłączeniem do Polski przez Kazimierza Wielkiego Rusi Halickiej (Czerwonej), wcześniej należącej do Księstwa Włodzimiersko-Halickiego (ziemie: przemyska, sanocka, halicka, lwowska, bełska, chełmska, oraz część Polesia i Wołynia). W 1415 r. wielki książę litewski Witold powołał, a konstantynopolski patriarcha ekumeniczny zalegalizował metropolię litewską. Do podtrzymania obrządku wschodniego przyczynili się też inni królowie polscy, m.in.: Jadwiga, Władysław Jagiełło, Władysław III Warneńczyk, Zygmunt August. W czasach I Rzeczpospolitej Kościół prawosławny nie ustępował wielkością Kościołowi rzymskokatolickiemu, choć prawodawstwo państwowe mocno ograniczało możliwości jego swobodnego działania. Bardzo trudne lata Kościół prawosławny przeżywał po 1596 r., kiedy to na mocy postanowień unii brzeskiej próbowano doprowadzić do jego likwidacji. Główną ideą, która przyświecała autorom i zwolennikom unii, było strukturalne zjednoczenie dwóch

Kościołów, prawosławnego i rzymskokatolickiego, jednak zamiast jednego Kościoła w miejsce dwóch, powstał trzeci, tzw. greckokatolicki. Prawosławie zostało zepchnięte do „podziemia".

To wydarzenie, w połączeniu z konstytucją sejmową z roku 1676, wyraźnie skierowaną przeciw prawosławnym, odcinającą Kościół prawosławny w Polsce od jego zwierzchnictwa kanonicznego i jurysdykcyjnego – patriarchy konstantynopolitańskiego – było jakby zapowiedzią brzemiennego w skutki dla dalszych losów Rzeczypospolitej Traktatu Grzymołtowskiego. W 1686 roku powyższy traktat przyznał państwu moskiewskiemu Zadnieprze z Kijowem oraz poddał duchowieństwo i wiernych prawosławnych w Polsce zwierzchnictwu metropolity kijowskiego. Artykuł 9 tego traktatu powierzał jednocześnie monarsze moskiewskiemu pieczę nad prawosławnymi na terenie Polski.

Prawosławie mimo tych trudności jednak trwało, a do jego odrodzenia się w 1. połowie XVIII wieku bardzo przyczynili się m.in. przybywający do Królestwa Polskiego w ucieczce przed prześladowaniem tureckim Grecy – kupcy. W 1768 r. został podpisany, pod naciskiem władz rosyjskich i przy presji ze strony dworów: pruskiego, szwedzkiego, angielskiego i duńskiego, traktat wiecznej przyjaźni między Rzeczpospolitą a Imperium Rosyjskim, w którym władze polskie zobowiązały się między innymi do przyznania dysydentom, w tym prawosławnym, prawa do swobodnego wyznawania swej wiary. Powstały wówczas pierwsze w Polsce greckie cerkwie domowe – w Warszawie, Lublinie, Opatowie, Piotrkowie i Kaliszu. Ukazem cara Aleksandra I z 1825 r. zostały one podporządkowane Świętemu Synodowi Kościoła Rosyjskiego.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w jej granicach znalazło się ok. 5 mln prawosławnych. W 1924 r. Patriarchat Ekumeniczny w Konstantynopolu przyznał Kościołowi Prawosławnemu w Polsce autokefalię, jednak w okresie międzywojennym władze państwowe podejmowały próby podporządkowania go sobie, ograniczenia liczebności wiernych, stanu posiadania (zburzonych zostało kilkaset świątyń prawosławnych, które potraktowano jako „łup wojenny") i zasięgu terytorialnego. Był to trudny okres w dziejach polskiego prawosławia.

Po II wojnie światowej w nowych granicach państwa polskiego znalazło się ok. 400-800 tys. prawosławnych, w tym duży odsetek żołnierzy Wojska Polskiego. W 1948 roku Patriarchat Moskiewski zgodził się na autokefalię i tym samym zakończył się proces uniezależniania się Kościoła prawosławnego w Polsce.

Doktryna

Prawosławna doktryna religijna opiera się na Piśmie Świętym i Tradycji obejmującej orzeczenia pierwszych siedmiu soborów powszechnych, które odbyły się w czasach niepodzielonego Kościoła. oraz pisma ojców Kościoła i uchwały niektórych soborów lokalnych. Prawosławie za podstawę dogmatyczną przyjmuje nicejsko-konstantynopolitańskie wyznanie wiary ustalone na pierwszym i drugim soborze powszechnym. Jego treścią jest wiara w Jezusa Chrystusa jako Boga i człowieka oraz Zbawiciela; w jednego Boga, ale w trzech osobach Ojca, Syna i Ducha Świętego, tworzących Trójcę Świętą; w życie pozagrobowe i wolność ludzkiej woli; w zmazanie grzechu pierworodnego przez wcielenie, mękę, śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa, czego przypomnieniem jest Eucharystia, w której dokonuje się przeistoczenie chleba i wina w Ciało i Krew Jezusa Chrystusa. Kościół prawosławny przyjmuje siedem sakramentów: chrzest, bierzmowanie, Eucharystię, pokutę, kapłaństwo, małżeństwo i namaszczenie olejami świętymi (sakrament chorych). Są to widzialne znaki przekazywania łaski Bożej, dzięki którym człowiek nawiązuje jedność z Bogiem za pośrednictwem pewnych materialnych przedmiotów, określonych słów i obrzędów. Zasadniczymi cechami Kościoła, ujętymi w symbolu wiary, są jego jedność,

świętość, powszechność i apostolskość. Według prawosławia, Kościół jest jeden wewnętrznie i zewnętrznie. Jego jedność wewnętrzna polega na łączności wierzących w Chrystusie w Duchu Świętym. Zewnętrzna jedność przejawia się w zgodnym wyznawaniu wiary, w jedności nauczania, kultu, sakramentów, sukcesji apostolskiej i hierarchicznej biskupów oraz w jedności ustroju kościelnego, wyrażającego się w uznaniu tych samych kanonów kościelnych. Kościół ten jest niewidzialny i dlatego istnienie Kościołów lokalnych nie sprzeciwia się zasadzie jego jedności, gdyż łączy je wspólna wiara, kult i jednakowy ustrój hierarchiczny. Według doktryny prawosławnej, Kościół jest święty i czysty, bez skazy. Źródłem i podstawą świętości Kościoła jest Duch Święty obdarzający go stale swoimi łaskami. Ta świętość sprawia, że cały Kościół (a nie tylko hierarchia) jest nieomylny w swoim nauczaniu wiary i moralności.

Struktura

Osobliwością prawosławia jest to, że każdy Kościół lokalny ma własne miejscowe zwyczaje, obrzędy i język. Podstawową bowiem formą organizacji jest autokefalia (gr. *autos* – sam i *kefale* – głowa), czyli samodzielność i niezależność organizacji kościelnej w jednym państwie od hierarchii, czyli władz duchownych, w innym państwie.

Zwierzchnikiem Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (PAKP) jest Jego Eminencja Wielce Błogosławiony Sawa Metropolita Warszawski i całej Polski. PAKP dzieli się na siedem diecezji: Warszawsko-Bielską, Białostocko-Gdańską, Łódzko-Poznańską, Przemysko-Nowosądecką, Wrocławsko-Szczecińską, Lubelsko-Chełmską i Prawosławny Ordynariat Wojska Polskiego. Parafia krakowska wchodzi w skład Dekanatu Krakowskiego Diecezji Łódzko-Poznańskiej, na której czele stoi JE Ksiądz Arcybiskup Szymon (Romańczuk).

Z historii parafii krakowskiej

W Krakowie, w drukarni Fiola Szwajpolta, ukazały się pierwsze w świecie księgi drukowane cyrylicą: w 1431 r. *Psałterz*, w 1491 r. *Ośmiogłasnik* i *Czasosłow*.

W 1918 r. w Krakowie powstała prawosławna placówka duszpasterska - cerkiew garnizonowa Wojska Polskiego. Najpierw umieszczono ją w byłej ujeżdżalni koni, obok koszar przy ul. Lubicz, potem w koszarach przy pl. Na Groblach. Przeniesiono tam XIX-wieczny ikonostas ze zlikwidowanej cerkwi w Miechowie, uzupełniając go obrazami ze starych zbiorów i całkiem nowymi. W czasie II wojny światowej Niemcy zajęli koszary i eksmitowali parafię prawosławną. W 1940 roku uzyskała ona zabytkowy budynek byłej synagogi przy ul. Szpitalnej, w którym do dziś istnieje świątynia prawosławna pw. Zaśnięcia Matki Bożej (ul. Szpitalna 24).

Tuż po wyzwoleniu w 1945 r. w cerkwi przy ul. Szpitalnej delegowani duchowni prawosławni zaczęli odprawiać regularne nabożeństwa. Od 1948 r. parafia posiadała własnego proboszcza. Byli to: ks. kapelan Aleksander Surwiłło (1948-50), ks. prot. Aleksander Czubak-Podolski (od 1950 do śmierci w 1962), ks. Mikołaj Ościanko (przejściowo, 1962), ks. mitrat Eugeniusz Lachocki, absolwent Instytutu św. Sergiusza w Paryżu, dziekan okręgu krakowskiego (grudzień 1962 do śmierci 5 IV 1985), ks. Witold Maksymowicz, dziekan Dekanatu Krakowskiego (1985-2004). Obecnie proboszczem jest ks. Jarosław Antosiuk.

Pod koniec lat 60. ks. Lachocki wraz ze starostą cerkiewnym Michałem Kubickim rozpoczęli w bardzo trudnych warunkach kapitalny remont i przebudowę zabytkowego budynku prawosławnej świątyni, którą ukończono przy pomocy finansowej państwa w 1984 roku. Poświęcenia cerkwi po remoncie i częściowej przebudowie dokonał obecny zwierzchnik Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego metropolita Sawa.

Parafia Prawosławna pw. Zaśnięcia NMP
31-024 Kraków
ul. Szpitalna 24
tel./fax: (0 12) 422-72-77
www.krakow.cerkiew.pl
krakow@cerkiew.pl
Proboszcz: ks. mgr Jarosław Antosiuk (ks.antosiuk@wp.pl)

Nabożeństwa:

Wieczernia i Jutrznia (*Wsienoszcznoje Bdienije*) - w soboty oraz w przeddzień wielkich świąt o godz. 17

Liturgia Święta – w niedziele i dni świąteczne o godz. 10

Akatyst do Przenajświętszej Bogurodzicy – w środy o godz. 18

Opracował ks. Jarosław Antosiuk.

Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP

Kościół Ewangelicko-Augsburski, czyli Ewangelicko-Luterański, jest częścią „jednego świętego, powszechnego i apostolskiego Kościoła" chrześcijańskiego, założonego przez Jezusa Chrystusa w dniu zesłania Ducha Świętego, zreformowanego w XVI wieku w myśl zasady Ojców Kościoła *Ecclesia semper reformanda* („Kościół musi się zawsze reformować") i oczyszczonego od średniowiecznych błędów i nadużyć przez ks. dr. Marcina Lutra, zgodnie z nauką Słowa Bożego.

Już kilka lat po wystąpieniu Marcina Lutra w 1517 r. jego pisma i poglądy dotarły do Polski, gdzie mimo utrudnień, m.in. ze strony władzy królewskiej, u wielu znalazły życzliwy oddźwięk. Zaczęły powstawać parafie ewangelickie w Wielkopolsce, na Pomorzu, Mazurach i Śląsku. Nabożeństwa były odprawiane w języku narodowym, powstała także literatura religijna w języku polskim: tłumaczenia Pisma Świętego, kancjonały (śpiewniki), postylle (zbiory kazań), katechizmy. Reformacja luterańska rozpowszechniła się wśród mieszczan i chłopów na zachodnich terenach ówczesnej Polski oraz wśród ludności polskiej poza granicami Rzeczypospolitej. Przetrwała do zaborów; na terenach pozostających pod władzą cara rosyjskiego i króla pruskiego powstały parafie luterańskie założone przez kolonistów szukających lepszych warunków życia dla swych rodzin. Ich potomkowie szybko się polonizowali i brali aktywny udział w życiu politycznym i kulturalnym kraju.

Obecnie Kościół luterański w Polsce skupia nieliczne parafie, zróżnicowane pod względem swej historii i form życia religijnego. Ich wspólną cechą jest wyraźny wpływ Pisma Świętego na życie wspólnoty i jej członków. W przeszłości pozwoliło to Kościołowi przetrwać okres kontrreformacji na Śląsku w XVII i XVIII wieku, kiedy to ewangelicy zostali pozbawieni kościołów, szkół i księży. Studiowanie Biblii w domach i spotykanie się na tajnych nabożeństwach pozwoliło im zachować wiarę do współczesnych czasów.

W czasie II wojny światowej liczni luteranie zostali uwięzieni w obozach koncentracyjnych, wielu - osoby świeckie i księża, m.in. ks. bp Juliusz Bursche - zmarło. Po 1945 roku Kościół się odrodził, parafie z dawnych, różnych struktur kościelnych połączyły

się, organizując życie religijne nielicznych wiernych. Poza Śląskiem Cieszyńskim Kościół nabrał cech diaspory.

Nauka Kościoła

Naukę Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego streszczają cztery hasła-zasady: *sola scriptura* – jedynie Pismo, *solus Christus* – jedynie Chrystus, *solum Verbum* – jedynie Słowo, *sola gratia, sola fide* – jedynie łaska i jedynie wiara. Ich autorem jest ojciec Reformacji, ks. dr Marcin Luter, który przeprowadził dzieło odnowy i reformy Kościoła.

Jedynie Pismo

Reformacja wezwała Kościół do powrotu do Pisma Świętego. Zasada *sola scriptura* oznacza, że jedynym źródłem wiary i życia chrześcijanina powinna być Biblia; nie może ich kształtować tradycja czy ludzkie dogmaty. Wiara wyrasta jedynie ze Słowa Bożego, jest przez nie kształtowana i rodzi nowe życie. Wszystko, co jest niezgodne ze Słowem Bożym, musi być odrzucone.

Jedynie Chrystus

Reformacja przywróciła właściwe miejsce w życiu wiary Synowi Bożemu – Jezusowi Chrystusowi. Zasada *solus Christus* oznacza, że jedynym Zbawicielem świata, Panem życia i śmierci, jedynym i prawdziwym pośrednikiem między Bogiem Ojcem a człowiekiem jest Jezus Chrystus. Jedynie On może odbierać uwielbienie i cześć. Wykluczone jest pośrednictwo Maryi i świętych na drodze zbawienia człowieka. Maryja może być wzorem, lecz modlić się należy jedynie do Boga tylko przez Jezusa Chrystusa. Jedynie w Chrystusie Bóg spotyka się osobiście z człowiekiem. Tylko przez Chrystusa i w Chrystusie dokonuje się odpuszczenie grzechów i zbawienie. „Jeden jest Bóg, jeden też pośrednik między Bogiem a ludźmi, człowiek Chrystus Jezus" (1 Tm 2,5).

Jedynie Słowo

Reformacja za jedyne źródło zbawienia człowieka uznała Słowo Boże. Zasada *solum Verbum* oznacza, że zbawienie dokonane przez Jezusa Chrystusa na krzyżu Golgoty udzielane jest przez Słowo Boże. Dobro ofiary krzyżowej dokonanej raz na zawsze przez Chrystusa staje się udziałem wszystkich, którzy z wiarą słuchają i przyjmują Słowa Boga i korzystają z sakramentów zgodnie z nauką samego Chrystusa. Jedynie Duch Święty – trzecia Osoba Boga – przez Słowo Prawa daje poznanie grzechu, świadomości śmierci i mocy oddziaływania szatana na ludzkie życie. Przez wiarę Słowo Ewangelii budzi wiarę w moc Chrystusowego krzyża i Jego zwycięstwo nad grzechem, śmiercią i szatanem.

Kościół posiada dwa sakramenty, widzialne formy Bożego Słowa ustanowione przez Jezusa Chrystusa, związane z obietnicą zbawienia. Są to chrzest i Wieczerza Pańska. Jako znaki łaski Bożej są one środkami, przez które skutecznie działa Syn Boży. Przez osobistą wiarę przyjmowane są dary łaski Bożej. „Przyjmijcie z łagodnością wszczepione w was Słowo, które może zbawić dusze wasze" (Jk 1,21).

Jedynie łaska, jedynie wiara

Reformacja wyrosła z poznania, że człowiek zostaje usprawiedliwiony przez Boga ze swoich grzechów jedynie z łaski − dzięki zasłudze krzyżowej Jezusa Chrystusa przez wiarę. Zasada *sola gratia, sola fide* oznacza, że łaska Boża wyprzedza wszelkie ludzkie działanie i chęci, a pobożne praktyki kościelne i dobre uczynki nie dadzą zbawienia. Zbawia jedynie Chrystus przez swoją śmierć. Wiara nie jest zasługą przed Bogiem. Rodzi się ona i wyrasta ze Słowa Bożego; przez wiarę człowiek przyswaja sobie dar usprawiedliwienia. Tylko Bóg przyobleka wierzącego w szatę Chrystusowej sprawiedliwości i świętości. Dobre uczynki są chrześcijańską powinnością. Wyrastają z wiary, która jest czynna w miłości do Boga i bliźniego, i świadczą o jej szczerości i autentyczności. Jedynie w Chrystusie wiara może przynosić owoce w życiu codziennym. „Albowiem łaską zbawieni jesteśmy przez wiarę, i to nie z was: Boży to dar, nie z uczynków, aby się kto nie chlubił" (Ef 2,8-9).

Struktura

Kościół Ewangelicko-Augsburski w Polsce liczy dziś ok. 80 tysięcy wyznawców. Składa się z sześciu diecezji (Cieszyńska, Katowicka, Mazurska, Pomorsko-Wielkopolska, Warszawska i Wrocławska). Siedziba władz zwierzchnich znajduje się w Warszawie przy ul. Miodowej 21. Na czele Kościoła stoi Biskup Kościoła; od 2001 jest nim ks. bp Janusz Jagucki.

Biskup Kościoła, czyli jego duchowny zwierzchnik, kieruje pracami Kościoła jako Prezes Konsystorza, a także sprawuje duchową opiekę nad wszystkimi duchownymi i katechetami. Ordynuje duchownych oraz wyświęca biskupów. Wybierany jest przez Synod na okres 10 lat z możliwością powtórnej elekcji.

Synod jest najwyższą władzą Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego (Luterańskiego) w RP. Uchwala prawa kościelne, wybiera Biskupa Kościoła, sprawuje pieczę nad zachowaniem czystości nauki, stoi na straży praw, dobra i jedności Kościoła, nadzoruje wybór Konsystorza i Rady Synodu (prezydium Synodu, które reprezentuje go pomiędzy sesjami).

W skład Synodu, wybieranego na 5-letnie kadencje, wchodzi Biskup Kościoła, biskupi diecezjalni, Ewangelicki Biskup Wojskowy, generalny wizytator nauczania kościelnego, wiceprezes Konsystorza i kuratorzy diecezjalni, 15 delegatów duchownych, wybranych przez ogólnopolską konferencję duchownych, 30 delegatów świeckich, wybieranych przez Synody Diecezjalne, przedstawiciel nauczycieli akademickich Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej, przedstawicielka kobiet z akademickim wykształceniem teologicznym, pełniących urząd diakona, przełożona Diakonatu „Eben-Ezer", przedstawiciele duszpasterstw środowiskowych, organizacji i stowarzyszeń kościelnych.

Konsystorz jest naczelną władzą administracyjną Kościoła i organem wykonawczym Synodu. Należą do niego biskup Kościoła oraz osoby z wyboru: wiceprezes oraz trzej radcy duchowni i trzej radcy świeccy. Do zadań Konsystorza należy m.in.: nadzór nad diecezjami i parafiami, przyjmowanie kandydatów do stanu duchownego, powoływanie wikariuszy, proboszczów-administratorów oraz duszpasterzy środowiskowych, zarząd i rozporządzanie majątkiem Kościoła, orzekanie w sprawach dyscyplinarnych, uchwalanie projektu budżetu ogólnokościelnego.

Działalność Kościoła w Polsce

Diakonia to organizacja, której celem jest m.in.: pomoc rodzinom, zwłaszcza wielodzietnym, samotnym matkom lub ojcom, rodzinom dysfunkcyjnym; opieka nad chorymi, niepełnosprawnymi, starszymi; współpraca z instytucjami opieki społecznej, państwowymi, samorządowymi, fundacjami socjalnymi, kasami chorych, ubezpieczalniami. (Więcej informacji: www.diakonia.org.pl).

Centrum Misji i Ewangelizacji poprzez tzw. duszpasterstwa dociera do różnych grup wiekowych i środowiskowych. Prowadzi wolontariat, organizuje spotkania, konferencje i akcje ewangelizacyjne; wspiera pracę diakonijną i charytatywną; prowadzi działalność wydawniczą i medialną; wspiera powstawanie nowych grup, zborów, parafii. W ramach Centrum działa Szkoła Biblijna (Więcej informacji: www.cme.org.pl).

W Kościele działają duszpasterstwa: młodzieżowe, wojskowe, policji, więziennictwa, straży pożarnej, korespondencyjne i akademickie.

Z historii parafii krakowskiej

W Krakowie Kościół katolicki usiłował powstrzymać rozprzestrzenianie się Reformacji. Zygmunt I Stary w 1520 r. pod groźbą konfiskaty mienia i wygnania zakazał sprowadzania do kraju pism Lutra, a statutem z 1526 r. nałożył karę śmierci na odstępców od

katolicyzmu. Mimo to w tym okresie zaczęli występować publicznie katoliccy duchowni i uczeni, zwolennicy myśli reformacyjnej: Jakub z Iłży, Jan Łaski, Justus Decjusz, Franciszek Lismanin. W 1552 r. ks. Grzegorz Paweł z Brzezin i ks. Stanisław Sarnicki prowadzili już pierwsze domowe nabożeństwa ewangelickie na Woli Justowskiej i w Chełmie pod Krakowem, a potem w samym Krakowie.

17 sierpnia 1557 roku w ogrodzie Jana Bonera za bramą Mikołajską odbyło się pierwsze w Krakowie publiczne nabożeństwo ewangelickie, które odprawił Grzegorz Paweł z Brzezin - pierwszy minister Ewangelii Jezusa Chrystusa w dziejach zboru krakowskiego. W Krakowie ukazały się pierwsze ewangelickie druki (*Katechizm* i *Postylla* Mikołaja Reja, 1543), powstało ewangelickie gimnazjum (Krzysztof Trecy, 1564), cmentarz (1569), kościół (przy ul. św. Jana, 1571). W 1572 roku Zygmunt August zagwarantował ewangelikom w Krakowie prawo odprawiania nabożeństw publicznych, jednak nastroje społeczne były wobec nich wrogie: w 1591 roku fanatyczny tłum zniszczył kościół (podobne akty odnotowano już w latach 1574 i 1587). Tym samym zakończyło się (niemal katakumbowe) życie zboru (1557-1591), a rozpoczęło wygnanie (do 1790). Nabożeństwa przeniesiono do Aleksandrowic pod Krakowem, a po kolejnych napaściach do Wielkanocy k. Miechowa (zbór zamknięty przez synod w 1849) oraz Łuczanowic (do XVIII w.). W Krakowie nabożeństwa odbywały się okazjonalnie w prywatnych domach i wynajętym kościele św. Scholastyki; w okresie 1790-1816 w drewnianym kościele ewangelickm na Podgórzu. W 1816 r. ewangelicy otrzymali nieużywany poklasztorny kościół św. Marcina przy ul. Grodzkiej. W 1826 r. rozpoczęła działalność szkoła parafialna według programu Jerzego Samuela Bandtkiego, profesora UJ (zamknięta w listopadzie 1939 r.). Od 1902 r. Stowarzyszenie Pań prowadziło schronisko dla kobiet biednych i niezdolnych do pracy. W latach 1940-1945 ewangelicy Polacy zbierali się na nabożeństwach w kościele św. Agnieszki przy ul. Dietla. 25 stycznia 1945 r. w odzyskanym kościele św. Marcina zostało odprawione pierwsze po okupacji nabożeństwo.

Parafia Ewangelicka w Krakowie
ul. Grodzka 58, 31-044 Kraków
tel./fax-(012) 422-72-65
e-mail: kancelaria@ewangelicy.krakow.pl
http://www.ewangelicy.krakow.pl/
Proboszcz: ks. Roman Pracki

Nabożeństwa:
w niedziele i święta o godz. 10

Opracował ks. Krystian Borkowski.

Kościół Ewangelicko-Metodystyczny w RP

Nawiązuje do ideałów reformacji anglikańskiej, której wyrazem był XVIII-wieczny ruch odnowy religijnej. Grupa studentów teologii z Oxfordu zapragnęła zmienić swoje życie, doskonaląc je zgodnie z zasadami Pisma Świętego. Studenci skupili się wokół młodego księdza anglikańskiego Jana Wesleya, który był znany z bardzo pobożnego życia. Wyjechał nawet na misje do Ameryki, lecz nie przyniosło mu to spokoju ducha. Pisał: „Pojechałem nawracać pogan, ale któż mnie nawróci?”. Walka wewnętrzna i poszukiwania pokoju w sercu

doprowadziły go do przełomu duchowego: 24 maja 1738 roku w Londynie doznał pewności, że Zbawiciel uwolnił go od ciężaru win i mocy grzechu. Podobne przeżycia stały się udziałem innych - duchownych i świeckich. Pełni zapału dotarli z Ewangelią do wszystkich ważniejszych miast Anglii, do oddalonych wiosek i osiedli górniczych.

Przywódcami przebudzenia metodystycznego byli duchowni anglikańscy, bracia Jan i Karol Wesleyowie. Oni i ich współpracownicy prowadzili tytaniczną wprost pracę kaznodziejską – głosili kazania codziennie, i to nawet kilka razy. Słuchały ich tłumy. Ks. Jan Wesley zakładał stowarzyszenia metodystyczne, budował kaplice i szkoły, otwierał sierocińce. Po raz pierwszy działali masowo kaznodzieje świeccy, którzy piętnowali grzech, zwiastowali łaskę Bożą zbawienną dla wszystkich, wzywali do nawrócenia i poddania swego życia Bogu. Kładli nacisk na zwrot do źródeł chrześcijaństwa: do Jezusa i Ewangelii.

W ciągu kilku dziesiątków lat metodyzm rozszerzył się z Anglii na Walię, Szkocję i Irlandię, a także dotarł do Ameryki. Tam najwcześniej, bo w 1784 roku, zorganizował się w odrębny Kościół. W XIX wieku był to najbardziej misyjny Kościół chrześcijański, dlatego dziś można spotkać metodystów na całym świecie.

Na ziemiach polskich pierwsze zbory tradycji metodystycznej powstały już pod koniec XIX wieku, głównie na Pomorzu (Gdańsk, Grudziądz, Chodzież) oraz na Śląsku (Wrocław). W 1921 roku na terenie całej Polski rozpoczął działalność Południowy Episkopalny Kościół Metodystyczny i od tego momentu liczy się oficjalnie czas polskiego metodyzmu.

Doktryna

Za jedyną podstawę doktryny i wiary metodyści uznają Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu**,** natomiast z historii i tradycji Kościoła czerpią co najwyżej przykłady do naśladowania. Wraz z całym chrześcijaństwem wyznają wiarę w Boga w Trójcy Jedynego**.** Uznają też starochrześcijańskie Wyznania Wiary.

W Kościele Ewangelicko-Metodystycznym sprawowane są dwa sakramenty: chrzest i Wieczerza Pańska. Komunia św. spożywana jest pod dwiema postaciami – chleba i wina.

Grzechy wyznawane są Bogu i bliźnim, ale nie w formie spowiedzi usznej. Wyznanie grzechów jest koniecznym warunkiem uczestnictwa w Wieczerzy Pańskiej.

Kościół uznaje jedyne pośrednictwo między człowiekiem a Bogiem w osobie Zbawiciela Jezusa Chrystusa: „Jeden jest bowiem Bóg, jeden też pośrednik między Bogiem a ludźmi, człowiek, Chrystus Jezus**”** (1 Tm 2, 5). Dlatego też nie praktykuje wstawiennictwa Matki Pana ani tzw. świętych. Uznaje ich natomiast jako przykład dla chrześcijan.

Metodyści modlą się do Boga Ojca w imieniu Syna Jego, Jezusa Chrystusa, przez Ducha Świętego.

Na nabożeństwa gromadzą się w niedzielę. Oprócz śpiewu, modlitw indywidualnych i powszechnych, słuchają Słowa Bożego, zarówno czytanego z Biblii, jak i głoszonego w kazaniach. Forma nabożeństwa jest bardzo prosta, często spontaniczna, nawiązująca do nowotestamentowych nabożeństw chrześcijańskich.

Wystrój kaplic i kościołów jest skromny (symbol krzyża, stół z otwartą Biblią, kazalnica, ławki, instrument muzyczny). W kaplicach nie umieszcza się obrazów ani rzeźb, ponieważ byłoby to niezgodne z drugim przykazaniem biblijnego Dekalogu (Wj 20, 4-6).

Kościół Ewangelicko-Metodystyczny mocno podkreśla konieczność odnowy wewnętrznej, duchowego i moralnego odrodzenia człowieka. Wzywa do nawrócenia się od grzechów do Zbawiciela Jezusa Chrystusa. Wierzy, że każdy człowiek powinien podjąć świadomą decyzję bezgranicznego zaufania Jezusowi Chrystusowi – jako osobistemu Zbawicielowi. Pewność zbawienia i życia wiecznego może być dostępna już tu na ziemi dla

każdego, kto wierzy: „ Albowiem tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny” (J 3,16).

Przesłanie metodyzmu można streścić w następujący sposób:
- wszyscy ludzie potrzebują zbawienia!
- wszyscy ludzie mogą być zbawieni!
- wszyscy ludzie mogą być pewni swego zbawienia!
- wszyscy ludzie mogą zostać całkowicie przemienieni Bożą łaską!

Ustrój

Kościół Ewangelicko-Metodystyczny posiada ustrój konferencyjno-episkopalny. Na najniższym szczeblu znajduje się konferencja parafialna, która zwoływana jest co najmniej raz w roku. Biorą w niej udział wszyscy duchowni mieszkający na terenie parafii, aktywiści zboru oraz wszyscy pełnoletni członkowie parafii. Zwołuje ją i prowadzi superintendent okręgowy. Do jej kompetencji należy decydowanie o sprawach finansowych parafii, ogólny nadzór nad parafią w zakresie spraw religijnych i administracyjnych, wybór kaznodziejów miejscowych, rady parafialnej i delegata (spośród świeckich członków zboru) na Konferencję Doroczną.

Konferencja Doroczna (synod) obejmuje swym sprawowaniem władzy zazwyczaj jeden kraj. Odbywa swe sesje raz w roku, w miejscu i czasie określonym przez poprzednią Konferencję. W jej skład wchodzą: wszyscy duchowni (diakoni i prezbiterzy) oraz delegaci świeccy – po jednym z każdej parafii. Do uprawnień Konferencji Dorocznej należy: wybór superintendenta naczelnego (przysługuje mu tytuł biskupa), przyjmowanie sprawozdań, ustalanie przyszłości Kościoła, uchwalanie budżetu i statutu.

Kilka Konferencji Dorocznych tworzy Konferencję Centralną (w USA – Jurysdykcyjną). Każda Konferencja Doroczna deleguje odpowiednią do swej wielkości liczbę delegatów na Konferencję Centralną, której zadaniem jest troska o życie Kościoła na swym obszarze i wybór biskupa (co 4 lata). Najwyższe gremium Kościoła Ewangelicko-Metodystycznego stanowi Konferencja Generalna, zwoływana co 4 lata i odbywająca się zawsze w USA, gdzie jest największe skupisko metodystów. Składa się jak poprzednie z duchownych i świeckich.

Kościół Ewangelicko-Metodystyczny w RP należy do Konferencji Centralnej Europy Środkowej i Wschodniej, która obejmuje Kościoły z kilkunastu państw. Siedziba biskupa znajduje się w Zurychu.

Z dziejów parafii krakowskiej

Kościół w Polsce dzieli się na dwa okręgi: Wschodni i Zachodni. Parafia w Krakowie należy do Okręgu Wschodniego. Została założona w 1941 roku przez ks. Konstantego Najdera, wydalonego przez Niemców z Katowic. Pastor Najder, osiedliwszy się w Krakowie, zaczął gromadzić znajomych i przyjaciół w swoim mieszkaniu przy ulicy Starowiślnej, by modlić się i w Ewangelii Chrystusowej szukać pociechy i sił do wytrwania.

Pierwsza kaplica metodystów krakowskich znajdowała się przy ul. Stradom. Potem przez wiele lat po wojnie gromadzili się oni przy ul. Wiślnej 4. Od 1995 roku posiadają budynek kościelny przy ul. Długiej 3.

Kościół Ewangelicko-Metodystyczny w RP

Parafia w Krakowie

31-147 Kraków, ul. Długa 3

tel. (012) 431 14 58

Pastor: ks. Józef Bartos

www.metodysci.protestanci.org

Nabożeństwa:

w niedziele i święta o godz. 10

Opracował ks. Józef Bartos.

Kościół Chrześcijan Baptystów w RP

Należy do rodziny Kościołów protestanckich typu ewangelikalnego. Powstał na przełomie XVI i XVII stulecia w Anglii, na fali reform dążących do przywrócenia nowotestamentowego kształtu życia chrześcijańskiego. Następnie rozprzestrzenił się w Ameryce Północnej (1639) i Europie (Francja 1820, Niemcy 1834, Dania 1839, Austro-Węgry 1846, Szwajcaria 1849). Na ziemiach polskich pierwsze zbory (parafie) baptystyczne powstały w połowie XIX w.: na terenie Prus w Elblągu (1844), na terenie zaboru rosyjskiego – w Adamowie (1858). Największy rozkwit Kościół baptystyczny odnotował w okresie II Rzeczypospolitej. W wyniku II wojny światowej i zmiany granic utracił znaczną część swoich wyznawców.

Do grona wybitnych baptystów należą między innymi: przedsiębiorca i filantrop John D. Rockefeller, laureat pokojowej nagrody Nobla, pastor Martin Luther King, prezydenci USA (Warren G. Harding, Harry S. Truman, Jimmy Carter), premier Wielkiej Brytanii David Lloyd-George.

Doktryna

Ruch baptystyczny opiera się na powrocie do źródeł chrześcijaństwa. Baptyści za wyłączny, jedyny autorytet w dziedzinie wiary uznają Boga i Jego Słowa: Pismo Święte. Każdy inny autorytet jedynie odkrywa prawdę, która została w pełni objawiona w Chrystusie i Bożym Słowie. Z biblijnego przesłania baptyści wywodzą wszystkie elementy swej doktryny i aktywności. Nie posiadają innych autorytetów – dodatkowych ksiąg, urzędów lub osób. Swe nauczanie i życiową praktykę nieustannie konfrontują z Pismem Świętym, które każdy wierzący ma przywilej i obowiązek poznawać.

Baptyści wierzą w istnienie Boga w Trójcy jedynego, Stwórcę świata. Utrzymują, że ludzkość, wskutek upadku pierwszych ludzi, znalazła się w stanie grzechu, a dzięki ofierze Chrystusa na krzyżu, otrzymuje zbawienie (usprawiedliwienie) – jedynie z Bożej łaski, a nie przez własne zasługi. Ten Boży dar otrzymuje indywidualnie każdy, kto uzna swą winę wobec Stwórcy i zawierzy swoje życie Bogu. Stałe zawierzenie Bogu prowadzi do duchowego odrodzenia oraz do uświęcania jednostki, które trwa całe życie.

Kościół jest tam, gdzie w danym momencie zbierają się wierzący w Chrystusa, by Go wielbić (gr. *eucharystia* - radosne dziękczynienie). Wszyscy chrześcijanie - oczyszczeni krwią Chrystusa - są kapłanami, mają wolny dostęp do Boga, bez pośredników; jedynym Pośrednikiem jest Jezus. Swą kapłańską służbę baptyści pełnią w domu, pracy, kościele. Opierają swą wiarę na osobistej relacji z Bogiem (na bazie zawierzenia), bez potrzeby uciekania się do pośrednictwa innych ludzi (świętych). Czczenie malowideł i rzeźb traktują jako bałwochwalstwo. Szanują Marię, zgodnie z tym, co mówi o niej Słowo Boże (pełna łaski, błogosławiona między niewiastami), ale się do niej – jak i do innych ludzi – nie modlą. Nie praktykują celibatu. Sprawują w Kościele jedynie te sakramenty, które zostały nakazane bezpośrednio przez Jezusa Chrystusa: chrzest i komunię. Mają one wartość o tyle, o ile wyrażają istniejącą rzeczywistość duchową, tj. przyłączenie i udział w społeczności z Bogiem; same przez się nic nie dają. Baptyści uważają, że chrzest osób nieświadomych, w tym niemowląt, jest sprzeczny z nauką i praktyką Nowego Testamentu; jest bezwartościowy, a nawet szkodliwy, bo sugeruje, że można być chrześcijaninem w sposób bierny, niejako „z urodzenia”. Chrzest dorosłych jest publicznym świadectwem wiary (zaufania) Bogu, nadto znakiem włączenia do lokalnego zboru. Dokonywany przez zanurzenie symbolizuje śmierć chrześcijanina dla dotychczasowego stylu życia i zmartwychwstanie do nowego życia w Bogu. Rytem symbolicznym jest również pamiątka Ostatniej Wieczerzy (Komunia) pod postaciami chleba i wina. Głową Kościoła jest Chrystus, który przyjdzie powtórnie na ziemię i zakończy dzieło odkupienia.

Baptyści wierzą w nieśmiertelność duszy, istnienie miejsca wiecznej nagrody i wiecznej kary (dla tych, którzy nie uwierzą i nie przyjmą Bożego przebaczenia oferowanego w Chrystusie). Naukę o istnieniu czyśćca odrzucają jako niebiblijną. Wolność religijną pojmują jako wolność od przymusu kościelnego, państwowego i rodzicielskiego; troszczą się o „dobre świadectwo” w domu, pracy i kościele.

Organizacja

Baptyści nie tworzą struktur parafialnych, lecz zbory (wspólnoty) ludzi wierzących, jednostki autonomiczne, niezależne od państwa i Kościoła państwowego. Jedynym urzędem jest służba pastora (prezbitera), zatwierdzanego przez zbór. Istnieje także służba diakonów i diakonis. Zbory funkcjonują w ustroju kongregacjonalnym (kongregacja – wspólnota): każdy członek zboru ma takie samo prawo głosu, a decyzje zapadają na podstawie opinii większości osób przekonanych lub nie co do zgodności z Biblią i z wolą Bożą w danej sprawie. Najwyższą władzą w zborze jest zebranie członków. Zbór jest reprezentowany przez radę. Zbory na danym terenie tworzą okręg, a wszystkie zbory w kraju tworzą Unię zborów (Kościół). Przynależność zborów do Unii nie jest obowiązkowa.

Kościół Chrześcijan Baptystów działa w Polsce na podstawie ustawy z 30 VI 1995 r. „O stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijan Baptystów w RP” (Dz.U. RP nr 97, poz. 480). Na tej podstawie m.in. udziela ślubów bez konieczności zawierania ich w urzędach państwowych oraz prowadzi punkty katechetyczne zarejestrowane w kuratoriach oświaty, Wyższe Baptystyczne Seminarium Teologiczne w Warszawie-Radości z państwowymi

uprawnieniami, wydawnictwo „Słowo Prawdy” i miesięcznik „Słowo Prawdy”, a także dom opieki dla osób starszych; Kościół realizuje też inne formy służby charytatywno-opiekuńczej.

Obecnie Kościół Chrześcijan Baptystów w RP liczy ok. 4 800 świadomie ochrzczonych członków, którzy gromadzą się w 79 lokalnych zborach rozsianych po całej Polsce. Kościół podzielony jest na 9 okręgów, na których czele stoją prezbiterzy okręgowi. Nad koordynacją pracy czuwa wybierana przez Krajową Konferencję Kościoła (synod) Rada Kościoła składająca się z 7 osób, z Prezbiterem Kościoła na czele. Obecnie funkcję tę pełni prezbiter dr Andrzej Seweryn. Siedzibą Rady Kościoła jest Warszawa. Rada koordynuje m.in. takie dziedziny pracy kościelnej, jak: Służba Młodzieży, Kobiet i Dzieci, Komisja Edukacji i Wychowania oraz Komisja Ewangelizacji i Misji.

Kościół jest członkiem Światowego Związku Baptystów, Europejskiej Federacji Baptystów i Polskiej Rady Ekumenicznej.

Początki zboru w Krakowie sięgają 1932 roku. W 1939 r. liczył on 17 osób; obecnie - ok. 100 osób w Krakowie i 30 łącznie w placówkach w: Rabce, Myślenicach i Nowej Hucie. Wśród członków są m.in. laureatka „Orderu Uśmiechu” z 2006 r. oraz inicjatorka Krakowskiej Szkoły Chrześcijańskiej (2006; www.uczen.ists.pl). Od ponad 10 lat zbór krakowski organizuje w Rabce miesięczne obozy dla młodzieży z okolic Czernobyla, a także – we współpracy z baptystami z Niemiec oraz lekarzami z Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Prokocimiu – operacje ratujące życie białoruskich dzieci urodzonych z wadą serca (do tej pory ponad 40).

Zbór Chrześcijan Baptystów

30-035 Kraków, ul. Wyspiańskiego 4

tel. (012) 633 23 05

www.baptysci.ists.pl.; www.baptysci.pl

Pastor: mgr Zbigniew Sobczak (zzsob@poczta.onet.pl)

Nabożeństwa niedzielne:

Zbór przy ul. Wyspiańskiego 4: godz. 11

Zbór przy ul. Beskidzkiej 30 (Podgórze; tel. 12 – 429 47 68): godz. 11

Placówka w Nowej Hucie, os. Willowe 29 (schodami zewn. na I p.): godz. 10

Działają też zbory przy ul. Łobzowskiej i ul. Zacisze.

Na podstawie publikacji prezbitera inż. Krzysztofa Bednarczyka oraz prof. dr. hab. Tadeusza Zielińskiego opracował prezbiter mgr Zbigniew Sobczak.

Kościół Polskokatolicki w RP

Powstał w 1898 roku w Stanach Zjednoczonych pod nazwą Polski Narodowy Kościół Katolicki (PNKK) jako wyraz protestu emigrantów polskich przeciwko ich dyskryminacji przez duchowieństwo pochodzenia niemieckiego i irlandzkiego. Organizatorem i przywódcą duchowym Kościoła był rzymskokatolicki duchowny Franciszek Hodur (1866-1953), a impulsem do zorganizowania PNKK - patriotyczne podejście do spraw religijnych. Głównym celem stała się obrona interesów narodowych oraz podtrzymanie polskości wśród Polonii amerykańskiej. W 1900 r. Hodur jako pierwszy w Kościele katolickim odprawił nabożeństwo w języku polskim zwrócony twarzą do wiernych

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Kościół podjął działalność misyjną w kraju (jako diecezja misyjna PNKK). W 1951 roku pod naciskiem władz wspólnota w Polsce uniezależniła się od PNKK w USA i przybrała obecną nazwę (Kościół Polskokatolicki). Pozostaje jednak nadal z PNKK w jedności wiary i moralności.

Doktryna

Kościół Polskokatolicki :

1. wyznaje katolickie prawdy wiary i moralności oraz zasady ustroju Kościoła zawarte w Piśmie Świętym, sformułowane w powszechnych symbolach wiary i postanowieniach siedmiu soborów powszechnych pierwszego tysiąclecia;
2. jest cząstką świętego, katolickiego i apostolskiego Kościoła;
3. ma własną hierarchię kościelną;
4. roztacza opiekę religijną i duszpasterską nad wiernymi narodowości polskiej, a także wiernymi innych narodowości, jeżeli złożyli swój akces do Kościoła;
5. w liturgii używa języka polskiego.

Wierny korzysta z dóbr i środków nadprzyrodzonych Kościoła przez branie czynnego udziału w życiu kościelnym, a w szczególności:

- regularne uczestniczenie w nabożeństwach kościelnych, zwłaszcza w niedzielnej i świątecznej mszy św.;
- uważne słuchanie Słowa Bożego;
- zachowanie przykazań Bożych i kościelnych;
- uczestniczenie w życiu sakramentalnym Kościoła (sakramenty: chrzest, bierzmowanie, Eucharystia, pokuta – indywidualna i ogólna, namaszczenie chorych, kapłaństwo, małżeństwo).

Każdy wierny może bez podawania powodów opuścić szeregi wiernych Kościoła, zawiadamiając o swojej decyzji proboszcza.

Kościół przyjmuje starokatolicką zasadę trójstopniowego Urzędu Apostolskiego, który stanowią: diakoni, kapłani i biskupi. Księży nie obowiązuje celibat – po 4 latach pracy duszpasterskiej mogą ubiegać się o prawo do zawarcia małżeństwa (obecnie 70 % księży polskokatolickich jest żonatych).

Struktura

Ustrój Kościoła jest synodalno-episkopalny. Najwyższą władzą zwierzchnią i prawodawczą jest Synod, w skład którego wchodzą duchowni i świecy; odbywa się co 5 lat. Naczelnym organem wykonawczym jest Rada Synodalna. Świeccy delegaci na Synod oraz świeccy członkowie Rady Synodalnej mają równe prawa z duchownymi.

Działalność

Kościół Polskokatolicki działa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie Ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. RP nr 97, poz. 482).

Kościół prowadzi działalność oświatowo-wychowawczą: naucza religii w szkołach publicznych, kształci kandydatów na duchownych oraz osoby świeckie przygotowujące się do realizacji misji Kościoła (w Wyższym Seminarium Duchownym Kościoła Polskokatolickiego i w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie).

Kościół sprawuje opiekę duszpasterską nad żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową, a także prowadzi działalność charytatywno-opiekuńczą w zakładach opiekuńczych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w sanatoriach i szpitalach oraz podczas ferii i wakacji. Opiekuje się też dorosłymi w zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej, aresztowanymi, skazanymi i więźniami.

W publicznych mediach można zobaczyć transmisje z nabożeństw odprawianych w kościołach polskokatolickich. Kościół przygotowuje też programy religijno-moralne, społeczne i kulturalne oraz wydaje publikacje poświęcone życiu religijnemu.

Kościół Polskokatolicki w RP uznał Deklarację Utrechcką z 24 września 1889 roku i należy do wspólnoty Kościołów Starokatolickich Unii Utrechckiej. Jego biskupi są członkami Międzynarodowej Konferencji Biskupów Starokatolickich. Kościół angażuje się w działalność ekumeniczną, należy do Światowej Rady Kościołów, Konferencji Europejskich Kościołów i Polskiej Rady Ekumenicznej. W Polsce prowadzi dialog teologiczny z Kościołem Rzymskokatolickim i Kościołem Prawosławnym.

Parafie polskokatolickie w Krakowie:

1. Wniebowzięcia NMP przy ul. Miechowity 19
Proboszcz: ks. Piotr Własinowicz, tel. (012) 413 16 18
Msze św.: niedziela − godz. 11.00, środa − 16.00 (w lecie − godz. 17.00)

2. Wniebowstąpienia Pańskiego przy ul. Friedleina 8, 30-009 Kraków, tel. (012) 633 82 82
Proboszcz: ks. infułat Czesław Siepetowski
Msze św.: niedziela − godz.11, piątek − godz. 17

Bliższe informacje dostępne na stronie: www.polskokatolicki.pl

Kościół Starokatolicki Mariawitów

Wyodrębnił się z polskiego Kościoła rzymskokatolickiego w 1906 roku. Powodem secesji był brak akceptacji przez hierarchię polską i biskupa Rzymu działalności Zgromadzenia Kapłanów Mariawitów, którego członkami byli rzymskokatoliccy księża, dostrzegający potrzebę odrodzenia duchowego wśród duchowieństwa i wiernych. Zgromadzenie Kapłanów Mariawitów zostało zorganizowane w 1893 roku przez matkę Marię Franciszkę Kozłowską, przełożoną rzymskokatolickiego Zgromadzeniu Sióstr Ubogich Św. Matki Klary. Powstanie zgromadzenia kapłańskiego było skutkiem wypełnienia Bożego Objawienia, jakie otrzymała Mateczka (tak mariawici określają Matkę Założycielkę) 2 sierpnia 1893 roku. Objawienia te nazywane są Objawieniami Dzieła Wielkiego Miłosierdzia, szkoła duchowości zaś, jaką one wskazują – mariawityzmem. Charyzmatem zgromadzenia mariawitów było szerzenie czci Przenajświętszego Sakramentu i uciekanie się do nieustającej pomocy Najświętszej Maryi Panny dla odrodzenia ginącego w grzechach świata. Samo słowo *mariawita* oznacza naśladującego życie Maryi (*Mariae vitae imitantes*), co wskazuje na dążenie do wewnętrznej świętości, przy jednoczesnym zachowaniu zewnętrznie zwyczajnego życia. Kapłani mariawici prowadzili życie według I Reguły św. Franciszka. Składali jednakże dodatkowy ślub − nieustającej adoracji Przenajświętszego Sakramentu. Na skutek pomówień i czasem braku zrozumienia przez ówczesną hierarchię mariawickiego sposobu życia oraz powierzchownej analizy Objawień papież Pius X wydał encyklikę *Tribis circiter* (5 IV 1906) potępiającą Dzieło Wielkiego Miłosierdzia oraz mariawitów. Wówczas rozpoczęła się organizacja Kościoła niezależnego od Rzymu. W 1909 roku Minister Generalny mariawitów o. Jan M. Michał Kowalski otrzymał sakrę od biskupów starokatolickich z Holandii. W ten sposób Kościół mariawitów otrzymał sukcesję apostolską.

Na przestrzeni stu lat swego istnienia Kościół Starokatolicki Mariawitów przeżywał okresy bujnego rozwoju, czego dowodem jest ożywiona, szczególnie do II wojny światowej, działalność wydawnicza, charytatywna i oświatowa. Po śmierci Mateczki władzę w Kościele przejął abp M. Michał Kowalski. Wprowadził on szereg zmian teologicznych, do których można zaliczyć m.in. udzielanie Komunii św. pod dwiema postaciami, udzielanie Komunii dzieciom zaraz po chrzcie św., zniesienie celibatu, wprowadzenie kapłaństwa sióstr zakonnych i spowiedzi przed Chrystusem Panem, uproszczenie ceremonii Wielkiego Tygodnia. W tym czasie Kościół mariawitów doświadczył też bolesnego rozłamu. W 1935 roku, na skutek odrzucenia przez Kapitułę Generalną wielu z wprowadzonych przez ówczesnego zwierzchnika abp. Kowalskiego reform doktrynalnych, doszło do trwającego do dziś dnia rozłamu. Wyodrębnił się wówczas Kościół Katolicki Mariawitów z siedzibą władz w Felicjanowie. Kościół Starokatolicki Mariawitów (siedziba w Płocku) w swojej doktrynie powrócił zasadniczo do stanu sprzed 1921 roku.

Zasady wiary

Kościół Starokatolicki Mariawitów opiera się na starodawnych katolickich zasadach wiary i moralności. Są one zawarte w księgach kanonicznych Pisma Świętego, tradycji niepodzielonego Kościoła i dogmatach określonych na pierwszych siedmiu soborach powszechnych. Kościół mariawitów nie uznaje prymatu żadnego biskupa oraz nieomylności człowieka w sprawach wiary i moralności. Opiera się również na Objawieniu Dzieła Wielkiego Miłosierdzia, otrzymanym przez św. Marię Franciszkę Kozłowską.

Kościół uznaje siedem sakramentów świętych. Są to:

chrzest − gładzi grzech pierworodny i czyni nas chrześcijanami;

bierzmowanie − udziela darów Ducha Świętego, umacniających w wierze świętej;

Ciało i Krew Pańska (Komunia św.) − pod postaciami chleba i wina dają żywą obecność Chrystusa Pana jako źródła światła, mocy i życia boskiego dla człowieka;

pokuta − gładzi grzechy popełnione po chrzcie świętym;

kapłaństwo − dają moc do sprawowania sakramentów świętych;

małżeństwo − udziela małżonkom łaski do wspólnego pożycia i pobożnego wychowania dzieci;

ostatnie namaszczenie olejem św. − gładzi grzechy zapomniane, pomaga w dobrej śmierci lub odzyskaniu zdrowia.

Nabożeństwa w Kościele mariawitów koncentrują się na kulcie Eucharystii, wyznawaniu wiary w prawdziwą obecność Chrystusa Pana w sakramentalnych postaciach Chleba i Wina. Komunia św. udzielana jest pod dwiema postaciami. Kult Przenajświętszego Sakramentu w życiu wiernych ma się wyrażać w częstym jej przyjmowaniu, stosownie do słów: *Jeślibyście nie pożywali Ciała Syna Człowieczego i nie pili Krwi Jego, nie będziecie mieli żywota w sobie* (J 6, 53). Specyfiką mariawickiej pobożności eucharystycznej jest odprawianie adoracji ubłagania, praktyki nakazanej przez Objawienia Mateczki.

Spowiedź uszna przed kapłanem obowiązuje dzieci i młodzież do lat osiemnastu. Mogą z niej korzystać także dorośli (na własne życzenie), jednakże wszystkich obowiązuje spowiedź powszechna przed Chrystusem z rozgrzeszeniem kapłana. W Kościele mariawitów nie istnieje obowiązkowy celibat duchownych. Duchowieństwo ma prawo wyboru pozostania w stanie wolnym, wstąpienia w związek małżeński lub złożenia ślubów zakonnych. W Kościele istnieją zgromadzenia zakonne.

Msza św. i inne obrzędy liturgiczne odprawiane są od 1907 r. w języku narodowym.

Wszystkie posługi w Kościele są bezpłatne, zgodnie z zaleceniem Chrystusa: *Darmoście wzięli, darmo dawajcie!* (Mt 10, 8). Duchowieństwu wolno jest przyjmować dobrowolne ofiary za posługi religijne, ale nie może ich żądać.

Organizacja

Kościół Starokatolicki Mariawitów liczy obecnie ok. 25 000 wyznawców w Polsce i 5 000 we Francji. Duchowieństwo składa się z 4 biskupów i 22 kapłanów. Kościół podzielony jest na 3 diecezje (lubelsko-podlaska z siedzibą w Wiśniewie, śląsko-łódzka z siedzibą w Łodzi, warszawsko-płocka z siedzibą w Płocku) i prowincję francuską z siedzibą biskupa w Paryżu. Władzami Kościoła Starokatolickiego Mariawitów są: Synod, Kapituła Generalna, Rada Kościoła, Biskup Naczelny, Biskup Diecezjalny, Zgromadzenie Parafialne, Rada Parafialna, Proboszcz. Biskup Naczelny jest przewodniczącym Rady Kościoła i reprezentuje Kościół na zewnątrz. Urząd Biskupa Naczelnego od 1997 r. sprawuje bp Zdzisław Maria Włodzimierz Jaworski.

Kościół Starokatolicki Mariawitów kształci kadry duchownych w Seminarium Duchownym w Płocku i Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Jest członkiem organizacji dążących do pojednania i zjednoczenia wyznań chrześcijańskich: Polskiej Rady Ekumenicznej (której jest współzałożycielem), Światowej Rady Kościołów, Konferencji Kościołów Europejskich. Utrzymuje też przyjazne stosunki z Kościołami Unii Utrechckiej. Stosunek Rzeczypospolitej Polskiej do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów reguluje odrębna ustawa.

Krakowska placówka jest filią parafii św. Marii Magdaleny w Gniazdowie, diecezji śląsko-łódzkiej.

Nabożeństwa są odprawiane w gościnnym kościele św. Marcina przy ul. Grodzkiej 58 w każdą niedzielę o godz. 13.

Adres elektroniczny administratora filii: ruddnicki@interia.pl

Opracował Tomasz Mames.

Kościół Rzymskokatolicki

Samoświadomość

Kościół rzymskokatolicki uważa siebie za kontynuację wspólnoty uczniów zgromadzonej przez Jezusa głoszącego ludowi Izraela królowanie Boga i dokonującego znaków zbawienia. Wierzy, że w wymiarze mistycznym narodził się z przebitego na krzyżu boku Chrystusa. Po wiekach konfliktów spogląda z szacunkiem i miłością na chrześcijańskie społeczności, których drogi rozeszły się z jego drogami, jednak ufa, że sam mimo grzechów przeszłości zachował z pomocą Ducha Świętego integralną doktrynę oraz wszystkie elementy kościelnego ustroju. Zarazem gotów jest w ramach dialogu ekumenicznego czerpać z różnych stron zdrowe inspiracje do oczyszczania i pogłębiania swej teologii, a także reformowania struktur.

Krótki rys historyczny

Rzymscy katolicy czują się spadkobiercami tradycji pierwszego tysiąclecia, kiedy większość partykularnych Kościołów basenu Morza Śródziemnego trwała w jedności wiary i sakramentów, niezależnie od zróżnicowania szkół teologicznych, liturgicznych obrządków i reguł prawa kanonicznego. Narastające napięcia o podłożu kulturowym, wraz z występującą po obu stronach konfliktu tendencją do absolutyzacji własnego punktu widzenia, doprowadziły do zaistnienia w XI w. pogłębiającej się następnie schizmy pomiędzy „łacińskim” Zachodem i „greckim” Wschodem. Z kolei szesnastowieczny kryzys w łonie zachodniego chrześcijaństwa przyniósł w efekcie jego podział na Kościół „rzymski” oraz Kościoły reformowane. Rozstrzygnięcia dyscyplinarne i dogmatyczne Soboru Trydenckiego (1545-1563) ukształtowały oblicze konfesyjnego katolicyzmu epoki nowożytnej. Dystans dzielący ową formację od pozostałych wyznań chrześcijańskich zdawały się dramatycznie potęgować orzeczenia Soboru Watykańskiego I (1869-1870) na temat prymatu i nieomylności papieża. Jednak niecałe sto lat później Sobór Watykański II (1962-1965), nie odrzucając ustalonych wcześniejszej dogmatów, przeformułował całe nauczanie w duchu powrotu do źródeł biblijnych i patrystycznych oraz ekumenicznego otwarcia i dialogu ze wszystkimi ludźmi dobrej woli.

Doktryna i kult

Fundament dla kościelnego przekazu Objawienia stanowią łącznie żywa Tradycja pochodząca od apostołów (którą należy odróżniać od rozmaitych eklezjalnych tradycji historycznych) oraz Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Razem z innymi chrześcijanami katolicy wierzą w trój-jednego Boga (Ojca, Syna i Ducha Świętego), Stwórcę wszechrzeczy. Bóg jest miłością. Zaprosił człowieka do najgłębszej wspólnoty ze sobą, a po zerwaniu tej wspólnoty przez pierwszych ludzi realizuje plan pojednania.

Jedność rodzaju ludzkiego sprawiła, że mająca miejsce u początków historii odmowa zaufania i posłuszeństwa względem Boga zaowocowała trwałym okaleczeniem naszej natury. Rodzimy się w stanie braku pierwotnej harmonii ze Stwórcą i między sobą nawzajem, a także dysharmonii wewnętrznej. Wbrew wrodzonej tęsknocie za miłością jesteśmy skłonni do egoistycznej koncentracji na sobie samych. Uzdrowienie tej sytuacji dokonuje się jedynie dzięki całkowitemu darowi z siebie złożonemu Ojcu i ludziom przez Syna Bożego, który stał się człowiekiem. Posunięta aż do ofiary z życia i silniejsza od śmierci miłość Chrystusa promieniuje na każdego z Jego braci w człowieczeństwie,

jeśli tylko dana osoba świadomie nie stawia oporu. Wierząc tej miłości i przyjmując panowanie Jezusa stajemy się dziećmi Bożymi. Wiara zaś okazuje się żywa, gdy wydaje owoce w postaci dobrych uczynków. Szczególny wzór wiary, przez którą człowiek cały powierza siebie zbawiającemu go Bogu i podejmuje proponowaną mu współpracę z łaską, stanowi Matka naszego Pana − przez wzgląd na wyjątkową rolę w historii zbawienia obdarowana odkupieniem już w momencie swego poczęcia. Maryja Dziewica uznawana jest również za najważniejszą Orędowniczkę w ramach obejmującej żywych i umarłych wymiany duchowych dóbr, udzielanych przez Boga za pośrednictwem Chrystusa.

Wiara i chrzest w imię Trójcy włączają człowieka do mistycznej wspólnoty, będącej znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia każdego z Bogiem oraz jedności całej rodziny ludzkiej. Kościół rzymskokatolicki głosi konieczność sakramentalnego odrodzenia „z wody i z Ducha” do zbawienia tych wszystkich, którzy usłyszeli i zrozumieli Dobrą Nowinę. Zarazem uznaje możliwość dojścia „w sposób Bogu wiadomy” do uczestnictwa w tajemnicy Jezusowej Paschy także ludzi nieznających Ewangelii, lecz uczciwie poszukujących prawdy i dobra. Oprócz chrztu istnieją w Kościele jeszcze inne „skuteczne znaki łaski”. Są nimi dwa pozostałe sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia: bierzmowanie i Eucharystia, sakramenty uzdrowienia: pokuta i namaszczenie chorych, oraz sakramenty w służbie komunii: święcenia (trójstopniowe − episkopat, prezbiterat, diakonat) i małżeństwo. Skuteczność sakramentów wynika z działania w nich Chrystusa i Ducha Świętego, a nie z osobistej świętości tego, kto ich udziela lub je przyjmuje. Jednak właściwe usposobienie tego ostatniego ma wpływ na owocne skorzystanie z obiektywnie ofiarowanego daru.

Pomiędzy sakramentami wyróżnia się najświętszy z nich – Eucharystia, „źródło i szczyt” życia Kościoła. Spotkanie przy stole słowa Bożego oraz Ciała i Krwi Pańskiej jest „pamiątką” w specyficznym znaczeniu tego terminu. Stanowi rzeczywiste uobecnienie przez zmartwychwstałego Chrystusa Jego jedynej ofiary z siebie złożonej na Golgocie, a wcześniej tajemniczo antycypowanej podczas Ostatniej Wieczerzy. Kościół rzymskokatolicki rozumie dosłownie wypowiedzi Pana „to jest Ciało moje (...), to jest kielich Krwi mojej”. Uznaje realną przemianę metafizycznej „substancji” eucharystycznych darów chleba i wina.

Żyjąc wiarą, korzystając z sakramentów i realizując ewangeliczne przykazanie miłości Boga ponad wszystko, a bliźniego jak samego siebie, katolicy oczekują przyjścia Chrystusa w chwale na końcu czasów, kiedy nastąpi zmartwychwstanie umarłych i odnowienie wszechświata.

Struktura

Wszyscy ochrzczeni stanowią lud kapłański, królewski i prorocki. Są powołani do przekształcania całego życia w swoistą liturgię „rozumnej służby Bożej”, kierowania codziennymi sprawami po myśli Boga oraz dawania o Nim świadectwa. Pośród rozmaitych powołań i charyzmatów wzbudzanych wśród wierzących przez Ducha Chrystusa szczególne miejsce zajmuje posługa wynikająca ze święceń i obejmująca przewodniczenie Ludowi Bożemu, autorytatywne nauczanie go i uświęcanie przez sprawowanie sakramentów. Oprócz tego istnieją w Kościele wspólnoty osób, które ze względu na Królestwo Boże wybrały specyficzny styl życia według tzw. rad ewangelicznych, wyrzekając się małżeństwa oraz osobistej własności i zobowiązując się do posłuszeństwa przełożonym w ramach konkretnej reguły ascetycznej. Wspólnoty te służą całej wspólnocie Kościoła swoją modlitwą oraz pracą misyjną lub charytatywną.

W myśl doktryny rzymskokatolickiej istnieje jeden Kościół powszechny, którego misterium realizuje się w pełni w każdym ze zgromadzonych wokół swych biskupów Kościołów partykularnych. Biskupi tworzą razem jedno kolegium, kontynuujące posłannictwo Dwunastu Apostołów ustanowionych przez Jezusa jako fundament mesjańskiej społeczności. Wspólną odpowiedzialność za cały Kościół kolegium biskupów podejmuje niekiedy w sposób uroczysty gromadząc się na soborach powszechnych. Czasami odbywają się też regionalne biskupie zgromadzenia, zwane synodami. Głową kolegium jest biskup Rzymu − następca św. Piotra. Pozostaje on w szczególnej mierze odpowiedzialny za komunię wszystkich Kościołów oraz ich pasterzy. W pewnych określonych wypadkach jego wypowiedzi w kwestiach wiary i moralności cieszą się przywilejem nieomylności, w jaką Chrystus zechciał wyposażyć swój Kościół. Prymat papieski łączy się ze statusem najwyższej instancji w sensie prawnym, lecz nie posiada charakteru władzy absolutnej. Ma nad sobą autorytet słowa Bożego wyrażonego w Biblii interpretowanej przez Tradycję.

Współpracownikami biskupów w kierowaniu lokalnymi (partykularnymi) Kościołami, czyli diecezjami, są prezbiterzy (kapłani), pełniący swoją służbę w ramach mniejszych wspólnot – parafii, oraz diakoni, wyświęcani „nie dla kapłaństwa, lecz dla posługi”. Kapłanów stojących na czele parafii nazywa się proboszczami. W parafiach, gdzie koncentruje się na co dzień życie religijne katolików, działają rozmaite grupy formacyjne, modlitewne, ewangelizacyjne i charytatywne.

Kościół Rzymskokatolicki w Krakowie

Na czele Archidiecezji Krakowskiej od 2005 r. stoi arcybiskup metropolita krakowski kardynał Stanisław Dziwisz.

Kuria Metropolitalna

ul. Franciszkańska 3, 31-004 Kraków

tel. (012) 429 43 40, (012) 62 88 110, (012) 62 88 112

e-mail: kuria@diecezja.krakow.pl, http://www.diecezja.krakow.pl.

W kontaktach z Krakowskim Oddziałem Polskiej Rady Ekumenicznej krakowski Kościół rzymskokatolicki i biskupa krakowskiego reprezentują referenci Specjalistycznego Duszpasterstwa Ekumenicznego: ks. Łukasz Kamykowski oraz ks. Tadeusz Kałużny SCJ.

W ramach Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie działa Międzywydziałowy Instytut Ekumenii i Dialogu, współorganizator z KO PRE Tygodnia Modlitwy o Jedność Chrześcijan, comiesięcznych nabożeństw ekumenicznych i dorocznych ekumenicznych sesji naukowych.

MIED PAT

31-004 Kraków, ul. Franciszkańska 1

tel./fax (012) 430 07 50

e-mail: mied@pat.krakow.pl

http://www.pat.krakow.pl

Opracował: Marek Kita